

משולחנו של מנהל אגף הייעור

קוראות וקוראים יקרים,

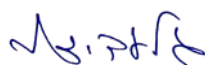
האקלימית עלולה להיות מתעתעת, אך המגמה ארוכת הטווח צריכה לעמוד לנגד עינינו: פחיתה משמעותית במשקעים והמשך העלייה בטמפרטורות עד סוף המאה הנוכחית. בסתיו ובחורף החולף היינו עדים להתייבשות עצים בהיקף נרחב ביערות הדרום והמרכז. אנו מביאים בגיליון דיווח עדכני שעולה ממנו תמונת מצב מדאיגה של תמותת עצים בהיקפים חסרי תקדים, בעיקר על רקע שינוי האקלים והחרפת תנאי היובש. תופעה זו אינה נקודתית או זמנית, אלא סימן לשינוי עומק המחייב אותנו לפעול מתוך הבנה של אי-ודאות, ולבסס ממשק יער מסתגל על פי עקרונות תורת ניהול היער.

החיבור בין המאמרים בגיליון מדגיש מסר מרכזי: שירותי המערכת האקולוגית תלויים בראש ובראשונה בבריאות ובחוסן של המערכות עצמן. כאשר היער נפגע – בין אם בעקבות בצורת, שרפות או לחצים אנושיים – נפגעת גם יכולתו לספק שירותים חיוניים לאדם, החל בוויסות אקלים מקומי ועד ערכים תרבותיים ורווחה נפשית.

מכאן נגזרת האחריות המוטלת עלינו: לנהל את היערות מתוך ראייה מערכתית ארוכת טווח, המשלבת ידע מדעי, ניסיון מצטבר והבנה עמוקה של תנאי הסביבה המשתנים. עלינו לטפח יערות מגוונים ומורכבים יותר, להישען ככל האפשר על תהליכים טבעיים, ולפעול בזירות ובשיקול דעת נוכח היקפי הפגיעה והאתגרים הצפויים בעתיד.

גיליון זה מבקש לתרום לשיח המקצועי והציבורי כאחד, ולחזק את התשתית הרעיונית והיישומית לניהול מושכל של היערות והשטחים פתוחים בישראל – למען האדם והטבע גם יחד.

קריאה נעימה,

גלעד אוסטרובסקי

היערן הראשי ומנהל אגף הייעור

גיליון זה של "יער ושטחים פתוחים" מבקש להעמיק את הדיון באחד המושגים המרכזיים בעשייה היערנית (והסביבתית בכלל) בעשורים האחרונים – שירותי המערכת האקולוגית – תוך בחינת יישומו בהקשר הישראלי והיערני בפרט. המאמר הפותח של הילה שגיא ודניאל אורנשטיין מציג מבט רחב על תהליך הטמעת המושג בישראל, ומתאר כיצד רעיון גלובלי עבר התאמה לשיח המקומי, על יתרונותיו, מגבלותיו והמתחים שהוא מעורר. הוא מדגיש כי אין מדובר רק במסגרת תאורטית, אלא בכלי עבודה המשפיע בפועל על תכנון, על ניהול ועל קבלת החלטות בשטחים הפתוחים.

מיקוד בשירותי התרבות של היערות, במאמרה של יעל רם, ממחיש את הקשר העמוק בין האדם ליער – לא רק כמקור למשאבים, אלא כמקור לרווחה נפשית, בריאותית וחברתית. הוא מזכיר לנו כי היער הוא מרחב של חוויה, השראה ושייכות, וכי הערכים האלה, שאינם תמיד ניתנים לכימות, הם חלק בלתי נפרד מהתועלת שהמערכת האקולוגית מספקת לציבור. הבנה זו מחייבת אותנו כיערנים וכמנהלי שטח לראות את היער כמערכת רב-תכליתית, המשרתת מגוון רחב של צרכים אנושיים לצד שמירת תפקודיה האקולוגיים.

המושג 'שירותי המערכת האקולוגית' הפך שגור בפי אנשי המקצוע, אך הוא מעורר גם ביקורת מקצועית בעלת חשיבות רבה. אני מזמין אתכם לקרוא את המאמרים בסדרם, להתעמק בביקורת שמנסח יהושע שקדי, ולהרחיב את ההבנה במושג ובמגבלותיו.

לצד ההכרה בתרומתם החשובה של היערות, אנו ניצבים כיום בפני אתגרים משמעותיים המחייבים חשיבה מחודשת והתאמה של דרכי ניהול היער. הדברים נכתבים באייר תשפ"ו (שלהי אפריל 2026), מספר ימים לאחר מטחי גשם עזים, ברד ושיטפונות במדבר יהודה ולקראת סיומו של חורף מבורך ועתיר גשמים ברוב שטחי הנגב. התמונה